

GEÏLLUSTREERDE **BIJBELATLAS**

KAARTEN • FOTO'S • INFOGRAPHICS • TIJDLIJNEN • TOELICHTING

ONDER REDACTIE VAN AGE ROMKES

INLEIDING

De Bijbel beter begrijpen

‘We zijn tijdens onze vakantie in de Hagia Sophia in Istanbul geweest en hebben daar de afbeelding van keizer Constantijn gezien.’ ‘Hè? Wat doet een afbeelding van een christelijke keizer in een Turkse moskee?’ ‘De Hagia Sophia is oorspronkelijk als christelijke kerk gebouwd in het toenmalige Constantinopel, lang voordat de islam ontstond. De Turken zijn er pas aan het eind van de elfde eeuw komen wonen. Zij zijn de stad Istanbul gaan noemen.’

Soms heb je een beetje aardrijkskunde en geschiedenis nodig om te begrijpen wat er gezegd wordt. Met de Bijbel is dat ook zo. We worden daarin meegenomen naar oude tijden en verre plaatsen. Dan helpt het als je wat meer weet over wie, wat, waar en wanneer. Daar is deze atlas voor bedoeld.

We weten inmiddels best veel over de bijbelse geschiedenis in relatie met de omliggende volken. Maar er zijn ook vragen. Dat komt onder andere omdat de bijbelschrijvers de alledaagse taal van hun hoorders of lezers gebruikten. Zij wilden vooral een begrijpelijke boodschap overdragen en niet zozeer de geschiedenis vastleggen of een atlas samenstellen.

Wie

In de Bijbel wijken namen daarom vaak af van de spelling in andere landen. Dat doen wij ook. King James werd in Nederland Jakobus genoemd en Louis XIV Lodewijk. Zo is de bijbelse koning Artachsasta waarschijnlijk Artaxerxes I en dan moet zijn vader Ahasveros wel Xerxes zijn.

Een oud straatje in Jeruzalem

Soms worden we op het verkeerde been gezet. Zo wordt Belsassar in Daniël 5:2 de zoon van Nebukadnessar genoemd, maar daar zaten in werkelijkheid een paar generaties tussen. Blijkbaar wil de bijbelschrijver niet de exacte afstemming vastleggen, maar de relatie met Nebukadnessar benadrukken.

En soms weten we het gewoon niet. Wie was de farao van de uittocht? Hij krijgt geen naam en er wordt heel verschillend gedacht over wie het geweest zal zijn.

Wanneer

Dat we niet weten hoe de farao van de uittocht heette, heeft ook gevolgen voor de datering. Sommigen denken dat de uittocht plaatsvond in de dertiende eeuw v.Chr., anderen zijn van mening dat het twee eeuwen eerder was.

Het is dus nog niet zo eenvoudig om elke gebeurtenis aan een jaartal te koppelen. Alleen al omdat er geen doorlopende jaartelling was. Pas aan het begin van de zesde eeuw n.Chr. heeft een monnik de christelijke jaartelling geïntroduceerd. Hij had teruggerekend tot het geboortjaar van Jezus en noemde dat het jaar 1. Volgens de moderne wetenschap is de Herodes van de kindermoord echter in 4 v.Chr. gestorven. En dus moet de monnik zich een paar jaar vergist hebben en is Jezus waarschijnlijk in 5 of 6 v.Chr. geboren, hoe vreemd dat ook klinkt. In de oudheid dateerde men meestal aan de hand van het regeringsjaar van een vorst. Zo wordt het begin van het optreden van Johannes de Doper door Lucas gesteld op het vijftiende regeringsjaar van keizer Tiberius (Luc. 3:1). Volgens onze jaartelling valt dat in het jaar 28 of 29. Maar we hebben niet veel van dat soort vaste punten om de gebeurtenissen in de Bijbel te verankeren in de buitenbijbelse geschiedenis. Tot aan de tijd van David, pakweg 1000 v.Chr., gaat het wel. Daarvóór wordt het lastiger.

Oude kruiken in Silo

tot het geboortjaar van Jezus en noemde dat het jaar 1. Volgens de moderne wetenschap is de Herodes van de kindermoord echter in 4 v.Chr. gestorven. En dus moet de monnik zich een paar jaar vergist hebben en is Jezus waarschijnlijk in 5 of 6 v.Chr. geboren, hoe vreemd dat ook klinkt. In de oudheid dateerde men meestal aan de hand van het regeringsjaar van een vorst. Zo wordt het begin van het optreden van Johannes de Doper door Lucas gesteld op het vijftiende regeringsjaar van keizer Tiberius (Luc. 3:1). Volgens onze jaartelling valt dat in het jaar 28 of 29. Maar we hebben niet veel van dat soort vaste punten om de gebeurtenissen in de Bijbel te verankeren in de buitenbijbelse geschiedenis. Tot aan de tijd van David, pakweg 1000 v.Chr., gaat het wel. Daarvóór wordt het lastiger.

Waar

Met aardrijkskundige namen is het niet anders. Vaak worden namen genoemd die bij de lezers bekend zijn, ook al zijn ze van later datum. Soms staat dat er ook bij. Zo lezen we in Jozua 14:15: 'Hebron heette destijds Kirjat-Arba.' Maar in het verhaal van Abraham is zonder meer sprake van 'Ur, een stad van de Chaldeeën' (Gen. 11:28, 31; 15:7), terwijl de Chaldeeën die stad pas eeuwen later in bezit kregen.

'Dat klopt niet,' zeggen wij dan. Maar we doen het zelf ook. Even googelen leverde de volgende zin op uit Wikipedia: 'Ook liep de noordelijke grens (limes) van het Romeinse Rijk dwars door Wijk bij Duurstede.' Het zal duidelijk zijn dat ook dit strikt genomen niet klopt. In de tijd van het Romeinse Rijk bestond Wijk bij Duurstede nog niet.

De Davidstoren of Citadel in Jeruzalem

Wat

De Bijbel is geen wetenschappelijk handboek. De gebeurtenissen worden beschreven in de taal van alledag. Daar moet je geen grote conclusies aan verbinden. Als Jozua zegt: ‘Zon, sta stil boven Gibeon, maan, blijf staan boven de vlakte van Ajjalon’ (Joz. 10:12), moet je daar niet uit afleiden dat hij dacht dat de zon om de aarde draait. Mozes was opgegroeid als een Egyptische prins en hij had zijn kennis overgedragen aan Jozua. De Egyptenaren wisten in die tijd best veel over de loop van sterren en planeten. Misschien wel meer dan de Europeanen in de Middeleeuwen. Het is geen onkunde als Jozua zegt dat de zon stil moet staan. Ook wij zeggen dat de zon opkomt, alsof de zon om de aarde draait, ook al weten we wel beter.

Gids

Veel informatie is in deze atlas overzichtelijk bij elkaar gebracht. Daarbij zijn keuzes gemaakt. Was de val van Jeruzalem in 587 v. Chr. of toch in 586? Als de verschillen groter zijn, worden er vaak alternatieven geboden. Bijvoorbeeld bij het jaar van de uittocht uit Egypte. De meningen daarover lopen een paar eeuwen uiteen. In dat geval worden beide mogelijkheden genoemd. Ondanks de overgebleven vraagtekens weten we best veel. En die kennis helpt om de bedoeling van de bijbelschrijvers goed te begrijpen. Zo begrijp je beter waarom Jona liever niet wilde dat Nineve gered werd (Jona 4:1v) als je weet dat het rijk van Nineve in die tijd een bedreiging voor

Israël vormde. Of waarom het boek Handelingen eindigt met de verkondiging van het evangelie in Rome (Hand. 28:31) als je weet dat dit de hoofdstad van het gigantische Romeinse rijk was. Vanuit Jeruzalem, de stad van God, heeft het evangelie van Jezus Christus het hart van de wereld bereikt. Dat is wat het boek Handelingen wil laten zien. Daarmee is het verhaal af, ook al is Paulus daarna waarschijnlijk opnieuw op reis gegaan.

Hopelijk krijgt je bij het gebruik van deze gids bij de Bijbel nog veel meer verhelderende inzichten, waardoor je de boodschap van het Woord van God beter gaat begrijpen. Want dat is het doel.

Prediker zegt wel: 'Wie veel wijsheid heeft, heeft veel verdriet. En wie kennis vermeedert, vermeedert smart' (Pred. 1:18). Daar staat tegenover dat volgens Petrus de kennis *van Jezus Christus* ons redt van de ondergang en allerlei beloften voor ons ontsluit (2 Petr. 1:3-5).

We wensen je toe dat de kennis van de wereld van de Bijbel zal leiden tot meer begrip van de boodschap ervan. Dat het inzicht in de bijbelse boodschap zal leiden tot het beter leren kennen van Jezus Christus. En dat je daardoor steeds meer zicht krijgt op de rijkdom van de beloften van het evangelie.

Age Romkes

HET BEGIN

Het boek Genesis vertelt over Gods genade in de vroegste geschiedenis van de mensheid en in het leven van Israëls voorouders. Dit eerste boek van het Oude Testament introduceert thema's die door de hele Bijbel verweven zijn – thema's als zegen en vloek, rechtvaardigheid en zondigheid, Gods soevereiniteit en onze opstandigheid, en de voortdurende strijd tussen goed en kwaad die de mensheid sinds de tuin van Eden heeft gekenmerkt.

God schiep mensen naar zijn beeld, beginnend met Adam en Eva, en maakte hen rentmeesters over de aarde. Toen dit eerste paar in opstand kwam tegen hun Maker vielen zij en hun nakomelingen onder de vloek van zonde en dood. Toch bleef God genadig in hun behoeften voorzien, en de mensheid vermenigvuldigde zich.

Terwijl de gevallen wereld onder de vloek lag, koos God een familie uit die Hij wilde gebruiken om verlossing en zegen te brengen voor alle volken op aarde. God sloot een eeuwig verbond met Abraham en zijn nageslacht.

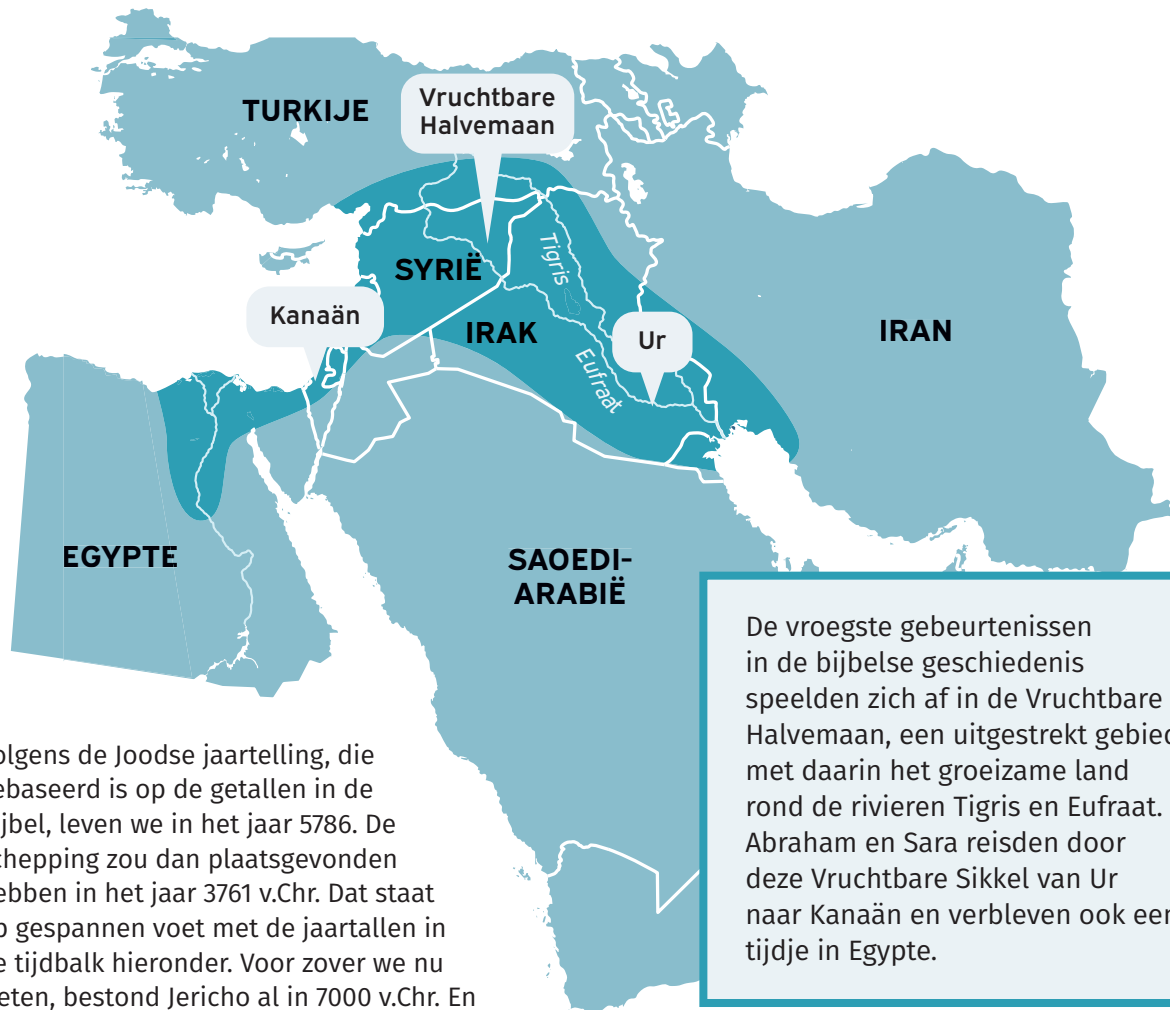
De familie van Abraham liet soms zien dat ze haar verbondszegeningen niet waard was. Toch hield God zich aan zijn woord. De verhalen in Genesis bewijzen dat de Heer van het heelal hemel en aarde zal bewegen om zijn plan uit te voeren. Zijn beloften zijn groot, en Hij is volkomen in staat deze op zijn tijd te vervullen. Er is geloof voor nodig om met God mee te werken, om gehoor te geven aan zijn roeping – geloof als dat van Abraham, want 'zonder geloof is het onmogelijk God vreugde te geven' (Hebr. 11:6).

GENESIS

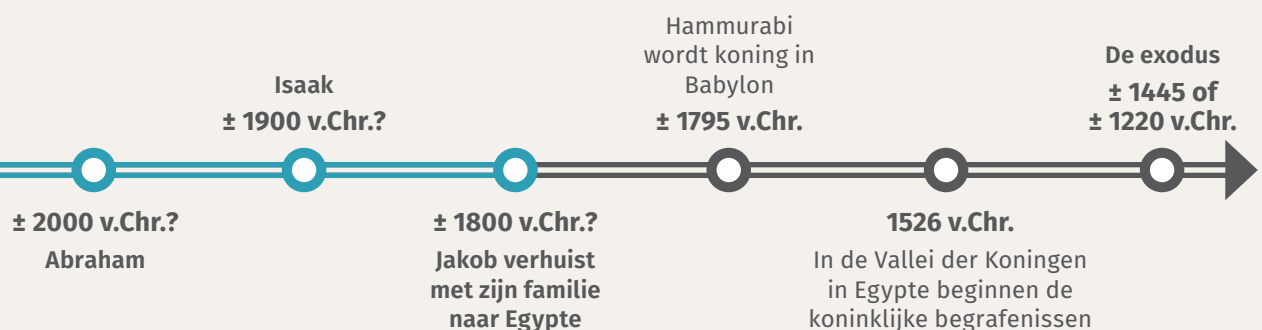
Genesis is het boek van het begin: het begin van het universum en de mensheid, van zonde en haar rampzalige gevolgen, van het ontstaan van Gods uitverkoren volk. Genesis volgt het spoor van Gods beloofde zegeningen van Abraham en Sara naar hun nakomelingen: de twaalf zonen van Jakob (Israël). Genesis is het fundament van het grote verhaal van de Bijbel, want de meeste andere bijbelboeken bouwen hierop voort.

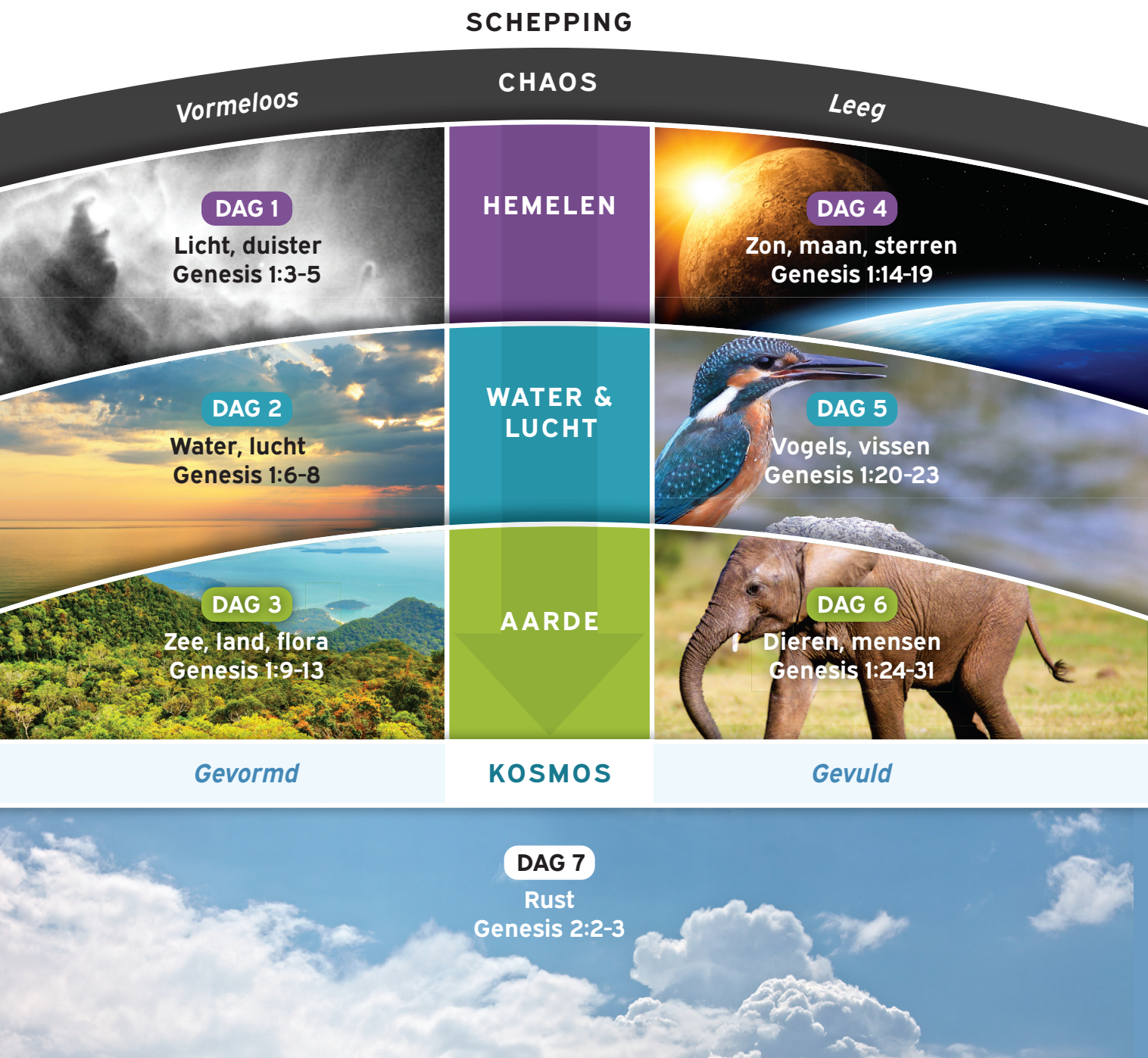
Volgens de Joodse jaartelling, die gebaseerd is op de getallen in de Bijbel, leven we in het jaar 5786. De schepping zou dan plaatsgevonden hebben in het jaar 3761 v.Chr. Dat staat op gespannen voet met de jaartallen in de tijdbalk hieronder. Voor zover we nu weten, bestond Jericho al in 7000 v.Chr. En dan hebben we het nog niet over vragen rond schepping en evolutie, en een heelal dat volgens huidige inzichten van de wetenschap 13,8 miljard jaar oud is. Op die vragen kunnen we hier niet verder ingaan.

In het overzicht hieronder staat een aantal vraagtekens. De schattingen over de tijd waarin Abraham leefde bijvoorbeeld, lopen nogal uiteen. Voor de datering van de uittocht uit Egypte bestaan voornamelijk twee visies: ± 1445 of ± 1220 v.Chr. Rond 1000 v.Chr., de tijd van koning David, krijgen we vastere grond onder de voeten.

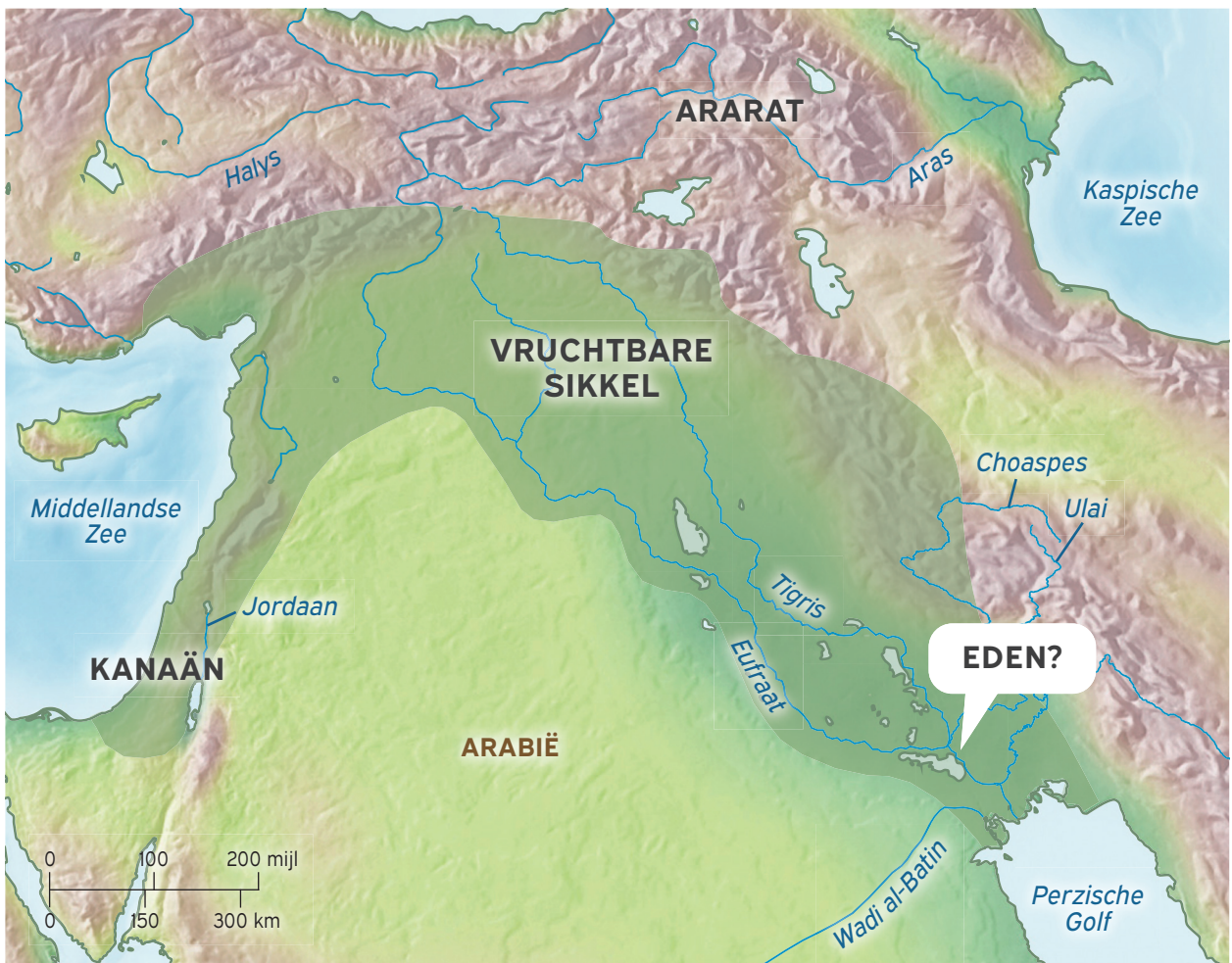
Gods goede schepping

God schiep de hemel en de aarde en veranderde chaos in het huidige geordende universum. De eerste drie dagen van de schepping scheidde Hij licht en duisternis, water en lucht, zee en land. Ook liet Hij de aarde allerlei gewassen voortbrengen. De volgende drie dagen bevolkte Hij deze domeinen met de zon, maan en sterren aan de hemel, vogels in de lucht, vissen in de zee en dieren en mensen op het land. De zevende dag kreeg een aparte plaats als Gods dag van rust. Zo gaf Hij de mens een wekelijks ritme van activiteit en sabbatsrust (Ex. 20:8-11). Toen God de geschapen orde bekeek, noemde Hij alles ‘zeer goed’ (Gen. 1:31).

Adam en Eva in de tuin van Eden

God schiep het eerste mensenvolk, Adam en Eva, om de aarde te bevolken en over haar te heersen (Gen. 1:26-31). Adam en Eva leefden in de hof van Eden in een staat van onschuld. Maar toen overtraden ze Gods verbod om van de boom van de kennis van goed en kwaad te eten en veranderde alles. Meteen voelden ze schaamte en verborgen ze zich voor hun Schepper (Gen. 3:1-8). Hoewel God hen uit Eden verbande en ze voortaan in een gevallen wereld moesten leven, bleef Hij voor hen zorgen en gaf Hij hun kinderen (Gen. 3:21, 4:1).

Waar lag Eden?

Eden was niet de tuin zelf, maar een aanduiding voor de regio waar God deze tuin had aangelegd. Het woord *eden* kan 'vlakte', 'vreugde' of 'vruchtbaarheid' betekenen. Niemand kent de precieze locatie van Eden, maar deze wordt beschreven als 'in het oosten' (Gen. 2:8), dat wil zeggen: ten oosten van Kanaän, het latere thuisland van de Israëlieten. Genesis 2:10-14 geeft aan dat er vier rivieren uit Eden stroomden: Pison en Gichon (beide onbekend) en de grote Tigris en Eufraat. Mogelijk lag Eden in de delta bij de Perzische Golf. Maar de zondvloed kan het landschap ingrijpend veranderd hebben.

De zondvloed

De mensen vermenigvuldigden zich en bevolkten de aarde, maar hun zondige gedachten en daden vermenigvuldigden zich ook. Genesis vertelt dat God berouw kreeg toen Hij de slechtheid van de mensen zag. Alles wat ze uitdachten was steeds even slecht (Gen. 6:3). Hij besloot hen te verdelgen door een grote zondvloed en opnieuw te beginnen met één rechtvaardige man, Noach, en zijn gezin. Op aanwijzen van God bouwde Noach een ark om zijn gezin en alle diersoorten te redden (Gen. 7:14). Het regende veertig dagen lang. Pas na een jaar was de aarde drooggevallen en konden ze de ark verlaten. God sloot een verbond met Noach en heel de schepping dat Hij nooit meer zo'n watervloed zou sturen als oordeel over de wereld. Het teken van dit verbond is de regenboog aan de hemel (Gen. 9:8-17).

“Het water bleef voortdurend toenemen, zelfs de hoogste bergen kwamen onder te staan. Tot vijftien el daarboven reikte het water.”

GENESIS 7:19-20

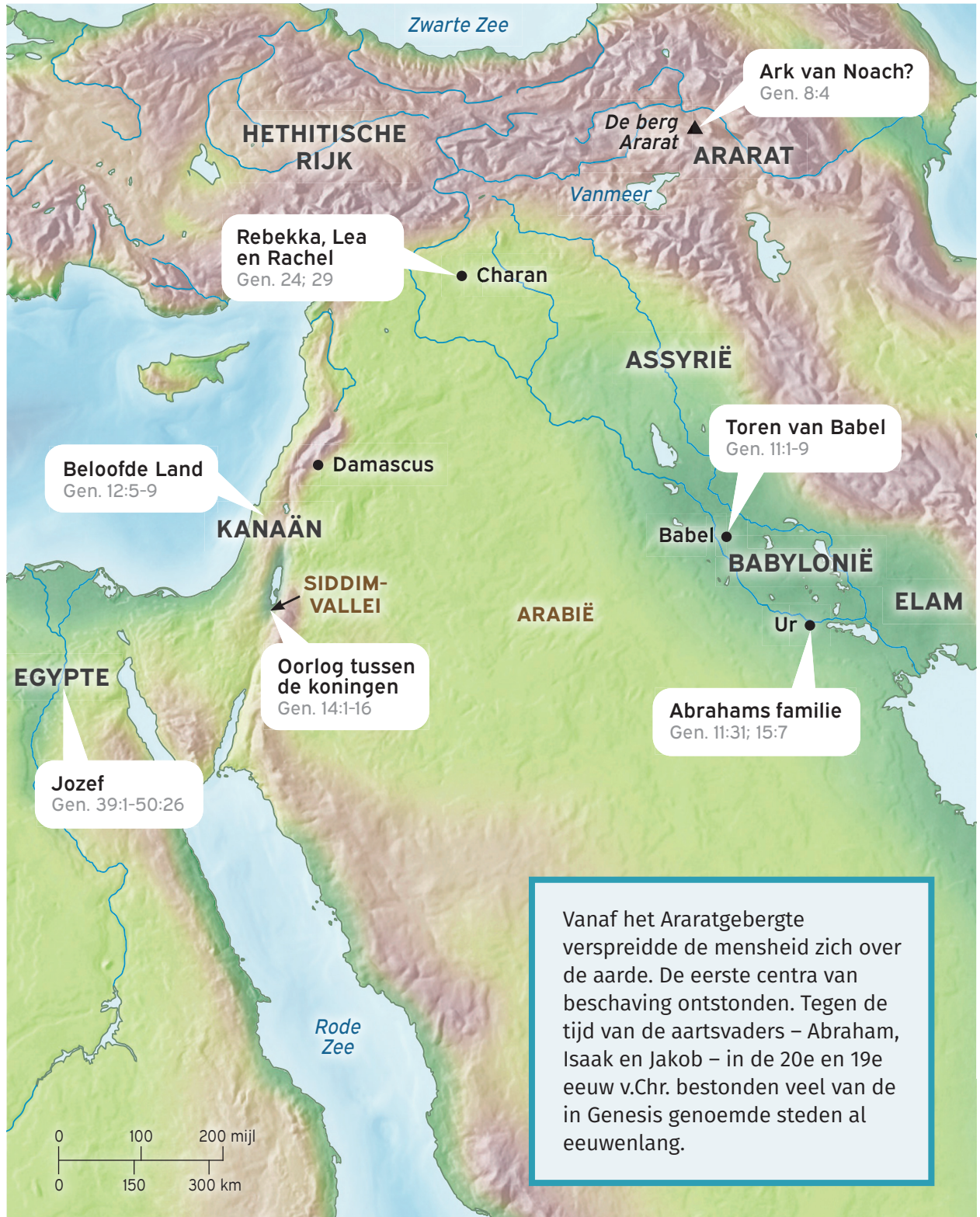

Waar strandde de ark van Noach?

Genesis zegt dat de ark vastliep ‘op het Araratgebergte’ (Gen. 8:4). Dit is mogelijk het gebergte bij het Vanmeer ten zuidoosten van de Zwarte Zee, dat zich uitstrekt over delen van Turkije, Armenië en Iran. Er ligt een ‘berg Ararat’ in het oosten van Turkije, met een top die bijna 5.200 meter boven de zeespiegel uitsteekt. Er wordt veel gespeculeerd over de vraag of hier de overblijfselen van de ark van Noach liggen, hoewel Genesis geen specifieke berg noemt.

Plaatsen in Genesis

Gereconstrueerde ziggoerat van Ur in het zuiden van Irak

De toren van Babel (Gen. 11:1-9)

De toren van Babel leek mogelijk op ziggoerats uit de oudheid, bouwwerken die in de belangrijkste steden van Mesopotamië worden aangetroffen. Ze bestonden uit meerdere platforms die naar boven toe steeds kleiner werden. Op het bovenste platform stond een kleine tempel, gewijd aan de god van de bouwer of de stad. Ziggoerats waren bedoeld als een weg naar de goden (vergelijk Gen. 11:4). De toren van Babel lijkt qua constructie mogelijk op de ziggoerat van Ur, gebouwd in de 21e eeuw v.Chr., maar was aanzienlijk groter.

Volkenlijst

In Genesis 10:1-32 staat een lijst met volken, samengesteld naar de inzichten van toen. Meer dan de helft van de namen zijn identificeerbare volken uit de oudheid.

De lijst bevat 70, of in andere handschriften 72, namen. Dat getal staat symbool voor alle volken op aarde. Daarom vermeldt de evangelist Lucas naast de uitzending van de twaalf (Luc. 9:1-6) ook de uitzending van (tweeën)zeventig leerlingen van Jezus. Hij benadrukt daarmee dat het evangelie niet alleen bedoeld is voor Israël, maar voor alle volken. Dit is een belangrijk punt voor Lucas, de medewerker van de heidenapostel Paulus.

De zonen van Noach zijn Sem, Cham en Jafet. In die volgorde worden ze in het eerste vers genoemd. Maar vervolgens komen eerst de afstammelingen van Jafet aan bod, daarna die van Cham en tot slot de zonen van Sem. Daar ligt het zwaartepunt. Deze lijst wordt opgepakt en voortgezet in Genesis 11:10-32, uitlopend op de familie van Abram (Abraham).

De roeping van Abraham

Abrams familie was afkomstig uit Ur, een stad van de Chaldeeën, maar Abrams vader Terach verhuisde met zijn gezin naar Charan. Dat was echter niet de plek die God voor Abram op het oog had. God riep hem om naar een land te gaan dat Hij hem zou wijzen (Gen. 12:1). Abram gehoorzaamde in geloof. Samen met zijn vrouw Sarai en zijn neef Lot emigreerde hij naar Kanaän (Hebr. 11:8). God veranderde hun namen in Abraham ('vader van velen') en Sara ('vorstin'). Hij sloot een verbond met Abraham, waarbij Hij hem onder andere een land en ontelbaar veel nakomelingen beloofde. Abraham en Sara waren kinderloos. Toch vervulde God zijn belofte door hun een zoon te geven, Isaak. Zo werd Abraham de stamvader van Gods uitverkoren volk.

Taferelen van oorlogsbuit op de Standaard van Ur (± 2550 v.Chr.).

'Bijenkorfhuizen' in Charan, een bouwstijl die dateert uit 2000 v.Chr.

Grazende kudde in de woestijn van Judea.

Waar woonden de Hethieten?

Kanaän lag tussen het Egyptische rijk in het zuiden en het Hethitische rijk in het noorden. Het centrum van het Hethitische koninkrijk lag in Anatolië (het huidige Turkije), met Hattusa als hoofdstad. Bij tijden besloeg het rijk een veel groter gebied zonder duidelijke grenzen omdat het veel afhankelijke stadstaten bevatte. De Hethieten waren sterk vertegenwoordigd in Kanaän. Dat blijkt ook uit het verhaal van Abraham die van de Hethieten in Hebron een stuk land kocht om Sara te begraven (Gen. 23:1-20).

UR

Ur van de Chaldeeën was een belangrijke stad in het zuiden van Mesopotamië (het huidige Irak) met een complex bestuurlijk-economisch systeem. Het spijkerschrift was in gebruik voor kwitanties, contracten en andere juridische documenten. De stad had straten, rioleringen, huizen van twee verdiepingen en een tempeltoren (ziggoerat). Diverse wegen verbonden Ur met andere grote steden.

CHARAN

Charan betekent 'karavaan'. Oude handelsroutes kwamen samen in Charan, wat deze plaats tot een bruisende handelsstad maakte. De stad stond ook bekend vanwege de verering van de maangod Sin. De naam Terach houdt verband met het woord voor 'maan' in het Hebreeuws. Waarschijnlijk vereerde zijn familie dit soort goden (Joz. 24:2-3). Charan ligt dicht bij de grens tussen het huidige Syrië en Turkije.

KANAÄN

In het Oude Testament is Kanaän het land ten westen van de rivier de Jordaan. Kanaäns economie was afhankelijk van de landbouw en het hoeden van schapen, geiten en kamelen. Abraham en zijn gezin hadden in Kanaän een semi-nomadische levensstijl, waarbij ze naar verschillende plaatsen trokken om voedsel en water te zoeken voor hun kuddes (Gen. 20:1; 21:34; 26:1).

Abraham in Kanaän

Abraham, Sara en Lot trokken Kanaän waarschijnlijk binnen via de ‘koninklijke weg’, een eeuwenoude en druk bereisde route net ten oosten van Kanaän. Tegen die tijd waren sommige Kanaänitische nederzettingen, zoals Jericho en Megiddo, daar al honderden jaren aanwezig. Abraham en zijn gezin reisden door Kanaän naar het zuiden. Ze bouwden altaren voor de Heer, en de Heer vernieuwde zijn belofte: ‘Ik zal dit land aan jouw nakomelingen geven’ (Gen. 12:7).

“Abram trok het land door tot aan de eik van More, bij Sichem. (...) Toen bouwde Abram op die plaats een altaar voor de HEER, die aan hem verschenen was. Daarvandaan trok hij naar het bergland dat oostelijk van Betel ligt, en ergens ten oosten van Betel en ten westen van Ai sloeg hij zijn tent op. Hij bouwde er een altaar voor de HEER (...). Steeds verder reisde Abram, in de richting van de Negev.”

GENESIS 12:6-9

Wat was de functie van een altaar?

Het eerste altaar waarover we in de Bijbel lezen, werd gebouwd door Noach (Gen. 8:20-21), hoewel Kaïn en Abel de eerste offers brachten (4:3-4). De aartsvaders bouwden altaren om heilige plaatsen van Godsopenbaring te markeren of aanspraak te maken op land.

Dergelijke offerplaatsen – kenmerkend voor aanbidding in de oude wereld – werden gemaakt van steen, aarde, bakstenen of van metaal en hout. Dankzij hun tafelachtige vorm kon de rook ongehinderd opstijgen. Ze stonden gewoonlijk op een verhoogd platform dat toegankelijk was via een helling of trap. Zo werden de offergaven als het ware opgeheven naar de hemel.

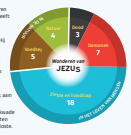

Deze Geïllustreerde Bijbelatlas geeft door middel van fascinerende kaarten, foto's en infographics zicht op de bijbelse geografie en geschiedenis. Daardoor gaan we de Bijbel beter begrijpen.

De wonderen die Jezus deed

De apostel Mattheüs heeft de wonderen die Jezus deed vermeld. De heiligen van diegenen die Jezus heeft geneest. Het is interessant te zien dat Jezus vooral in de regio van Galilea werkte. Dit is de regio die nu bekend staat als de regio van Jezus. Het is de regio die nu bekend staat als de regio van Jezus.

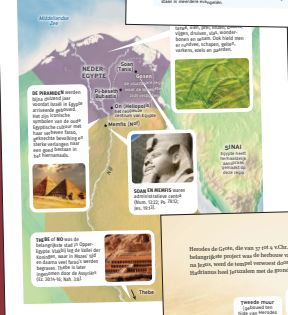
De vier evangelisten hebben 27 wonderen die Jezus deed vermeld. Dit zijn de wonderen die Jezus deed. Het is interessant te zien dat Jezus vooral in de regio van Galilea werkte. Dit is de regio die nu bekend staat als de regio van Jezus. Het is de regio die nu bekend staat als de regio van Jezus.

De evangelisten

De vier evangelisten hebben 27 wonderen die Jezus deed vermeld. Dit zijn de wonderen die Jezus deed. Het is interessant te zien dat Jezus vooral in de regio van Galilea werkte. Dit is de regio die nu bekend staat als de regio van Jezus. Het is de regio die nu bekend staat als de regio van Jezus.

De geografie van het Oude Testament

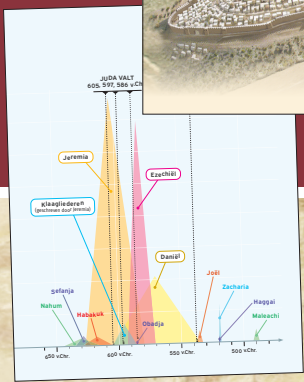
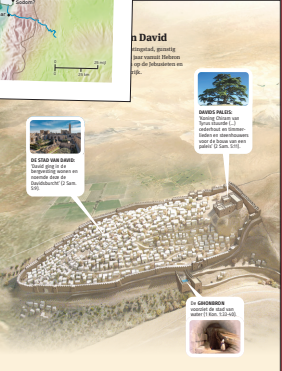
Meer dan 100 kaarten en vele illustraties leiden de lezer chronologisch door het Oude en Nieuwe Testament, van Abrahams thuisland in Mesopotamië tot de zeven gemeenten in Klein-Azië uit Openbaring. Deze atlas geeft een dieper inzicht in de wereld van de Bijbel. Elk hoofdstuk bevat een beknopte tijdlijn van de betreffende bijbelse tijdsperiode. De vele kaarten geven zicht op de geografische kant van de geschiedenissen in de Bijbel.

Theoloog Age Romkes verzorgde de redactie en schreef de inleiding.

- Bekijk het gebergte Ararat, waar de ark van Noach vastliep
- Volg de route van de tocht van het volk Israël door de woestijn
- Bekijk de Terebintenvallei, de plek waar David tegenover Goliath stond
- Lokaliseer alle plaatsen die in de Psalmen worden genoemd
- Volg de zendingsreizen van Paulus over de Middellandse Zee

MET

- Tijdlijnen voor elke bijbelse periode
- Foto's van archeologische vindplaatsen
- Illustraties van de stad Jeruzalem

KokBoekencentrum.nl
UITGEVERS | UTRECHT

NUR 702
ISBN 978 90 435 4412 2

9 789043 544122